

MAT3014 SOYUT CEBİR VE SAYILAR TEORİSİ FINAL SORULARI

Ad-Soyad :...CEVAP ANAHTARI...

07.06.2010

No:.....

Soru 1) $C_{12} \cong \langle a \mid a^{12} = e \rangle$ grubunun kamutatör altgrubunu hesaplayınız.

C_{12} grubu değişmeli olduğundan ve değişmeli bir grupta tüm kamutatörler etkisiz elemana eşit olduklarından kamutatör altgrubu $\{e\}$ olur.

Soru 2) Z_n halkası bir cisim değilken n sayısının asal olamayacağını gösteriniz.

Olmayana ergi metodunu kullanacağız. $n = p$ asal olsun. İlk olarak Z_p 'nin sıfır bölensiz olduğunu göstermeliyiz (yani bir tamlık bölgesi olduğunu). a sıfırdan farklı bir eleman olsun ve $a \cdot b = 0$ olduğunu varsayalım. p asal olduğundan bu $ab \equiv 0 \pmod{p}$ anlamına gelir. Yani $p \mid ab$ olur. p asal olduğundan ve p , a 'yı bölmeyecek şekilde alındığından p , b 'yi bölmek zorundadır. Bu da $b \equiv 0 \pmod{p}$ anlamına gelir. Yani sıfır bölen yoktur. O halde Z_p bir tamlık bölgesidir. Her sonlu tamlık bölgesi bir cisim olduğundan Z_p bir cisimdir.

Soru 3) G bir grup olmak üzere

$M(G) = \{g \in G : \text{her } x \in G \text{ için } gx = xg\}$ kümesi G 'nin merkezi olarak adlandırılır. $M(D_5)$ grubunu hesaplayınız.

$D_5 \cong \langle a, b \mid a^5 = b^2 = (ab)^2 = e \rangle$ olduğundan merkez tanımına uyan tek eleman e 'dir. Dolayısıyla $M(D_5) = \{e\}$ 'dir.

Soru 4) Bir R halkasında her $a, b \in R$ için $(a+b)^3 = a^3 + 3ab(a+b) + b^3$ özdeşliği geçerli midir? Açıklayınız.

$$\begin{aligned} (a+b)^3 &= (a+b)(a+b)(a+b) \\ &= (a^2+ab+ba+b^2)(a+b) \\ &= a^3+a^2b+aba+ab^2+ba^2+bab+b^2a+b^3 \end{aligned}$$

olup halka değişmeli değilken bu ifade istenen ifadeden farklıdır. Sadece değişmeli bir halkada istenen özellik sağlanır.

Soru 5) Z_{24} çarpımsal devirli grubunda tüm elemanların mertebelerini ve terslerini belirleyiniz.

Eleman	mertebesi	tersi
a	24	a^{23}
a^2	12	a^{22}
a^3	8	a^{21}
a^4	6	a^{20}
a^5	24	a^{19}
a^6	4	a^{18}
a^7	24	a^{17}
a^8	3	a^{16}
a^9	8	a^{15}
a^{10}	12	a^{14}
a^{11}	24	a^{13}
a^{12}	2	a^{12}
a^{13}	24	a^{11}
a^{14}	12	a^{10}
a^{15}	8	a^9
a^{16}	3	a^8
a^{17}	24	a^7
a^{18}	4	a^6
a^{19}	24	a^5
a^{20}	6	a^4
a^{21}	8	a^3
a^{22}	12	a^2
a^{23}	24	a
e	1	e

Not: Süre 70 dakikadır. Başarılar. İNC